

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex
Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum
Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

De donationibus dubiis, de iudicibus accipientibus vltra stipe[n]dia ratione
promptioris expeditionis, & de epilogo de acceptis ob turpem causam.
Cap. XXIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

propria, quia ea donationem suspendit, & ea non impleta non valet per dictum cap. verum.

¶ Et quando expresse dictum est à parte, quod donatio modalis possit reuocari, si tamen prælatus sit solus qui modum non seruat, nõ reuocabitur, secus est si donatio sit conditionalis, quia etiam si solus prælatus conditionem nõ seruet, donatio non tenet, quia in acquirendis, solus prælatus nocere potest ecclesiæ, non in acquisitis: & verus est ad hanc reuocationem quando expressum est quod possit reuocari quod requirit sententiam, nisi expressum fuit quod propria auctoritate possit reuocare donans non seruato modo nisi donata essentiam effecta sacra, vel nisi donatarius esset de facto resistens, quia præstaret materiam veniendi ad arma quod non licet.

¶ Glos. & doct. 16. q. 6. § fin.

¶ Syl. verbo donatio 1. q. 16. &

¶ De donationibus dubiis, de iudicibus accipientibus ultra stipendiã ratione promprioris expeditionis, & de epologo de acceptis ob turpem causam.

C A P. XXIX.

¶ Quoniam inabsolutam quam cepimus explicare de donationibus materiam, in eius potissimis difficultatibus relinquere non oportet, adiicientes vltimus dicimus: ex ante prædictis sequitur, quod siquid ex donatione ob causam præsentem, causa non existente fuerit acceptum restituendum est l. quia deficit voluntas dantis quæ restitutionis est radix. ¶ Hinc sequitur quod puella, quæ accepit munuscula vt alliceretur vt meminimus antea dixisse, postquam nõ consensit turpitudini donantis ad restitutionem sibi hac causa donati tenetur: quia causa non subsequuta, deficit voluntas donantis. ¶ Hinc à quæritante elemosynam in notabili quãtitate per fictionem paupertatis ex mente Soti & Nauarri restituendam esse diximus, quia cum quis impendit notabilem quantitatem ficto pauperi, licet amor Dei sit causa præcipua sed subuentio pauperis est etiam causa finalis & non solum impulsua.

¶ Præterea magis nos explicantes addimus, quod donatio si fiat vbi causa, vel modus propter quem donans donat, nõ fuerit expressus ab ipso, sed dubius, vel præsum

prus est, dum vivit donans, eius animus est consulendus
vt se explicet, sed si talis donatio facta fuerit in testame-
to si post mortem testantis pullulaverit dubiū, in eius in-
terpretatione dispositioni iuris standum est: nisi aliunde
de voluntate testatoris constiterit, quia leges latae de his
conditionibus fundantur in præsumptione, quia præsu-
munt quod si testator aliud voluisset expressisset. Quare
licet in foro conscientiarum in casu quo quis sub non exi-
stente causa sic legavit lego centum Petro, quia gessit
mea negotia cum ea non gesserit, illam apparentem mo-
derationem si meritatus: quam explicui supra, sed non
immerito, tandem conclusi turius esse diffinitionem iuris
sequi quod absolute talē donationē ait esse inuvalidam,
quia potior est præsumptio iuris, instituta. eo. tit. l. longe
& lex 21. titulo. 9. partitæ. 6. quæ præsumat quod si testa-
tor eam validam esse voluisset, expressisset, & ita dum non
constat de voluntate testatoris, quæ pro lege ^a seruanda
est sic in vtroque foro sententia ferenda est.

^a Voluntas
hominis ha-
betur pro
lege. §. di-
sponat. in
Auth. de
nupt.

¶ Hinc vt supra diffuse dicta epilogemus, dicimus
quod donatio facta alicui sub modo, vt faciat quod gra-
tis & ratione iustitiæ facere tenebatur sicut contingit in
iudiciis stipendiatis, est restituenda, vt cū quis pro opere
gratis debito aliquid accipit proculdubio illud venit re-
stituendum. Nam rationabiliter inuitus, & ad redimen-
dam suam vexationem creditur talis donans id dedisse.

^b Nauar.

¶ Quare tam superiores quam inferiores ministri iu-
stitiæ stipendiati accipientes aliquid vltra stipendia pro
ministracione iustitiæ, id restituere tenentur. Et quia se-
cundum Sotum, & Metinam, Salmanticensem, Victoriā
& Nauarrum sunt per leges Hispaniæ ad hæc munera
accipiendi ministri iustitiæ incapaces: quia sub iuramē-
to accipere interdiciuntur etiam tabelliones receptores.
que, ita in recopilacione noua lib. 3. tit. 9. l. 5. & 6. vbi tam
delegati, quam ordinarii iudices etiam aliqua munera

^c Sotus li.
1. de iustit.
& iure. q.
6. art. 6. ad
3. memb. 4.
arg. 11.
^d Met.
Sum. Hisp.
fol. 669. et
§. 3. de iudi-
cibus. fol.
126.

per se, vel per alios accipere prohibentur, ita Nauarrus
consentit, quod quia rex de suo erario illis stipendia sol-
uit hac conditione potest rex iudices eligere vt in con-
scientia obligentur penas delictorum id est sic accepto-
rum numerum soluere, sic Victoria super lecturam D.
Thomæ anno 1535. dictatā super. 22. quæst. 71. ita Metina
ait quod.

ait quod iudices sine dubio tenentur restituere dona, quia istae leges non sunt pœnales, sed conuentionales per quod fundamentum soluuntur argumenta in contra, quia sub ista conditione ista officia committit rex quatenus in iudicem præfectus, nec munera, neque etiam victuaria per se, vel per alios accipiat. Sicque ad id seruadū iuramento astringitur.

¶ Vnde falsam esse illam doctrinam fratris Iosephi proculdubio esse cœseo vbi in suis floribus materia de restitutione affirmat, quod quia p opere supererogationis licet, aliquid dare, & recipere vt si episcopo datur aliquid vt liberius digniori faueat, potest illud accipere: ita etiam iudex potest munus recipere sibi collatum à donante non ad redimendam suam vexationem quia iudex vir bonus, & æquus iudex censetur, sed vt liberius & facilius bene iudicet, quia inquit hic dās non dat inuitus. Quia dico primo quidquid sit de episcopo qui non ita astrictus est non recipere dona, nisi dum visitat, tamen indulgere hanc licentiam vt possit accipere iudex dona, vt liberius iudicet, & contra mentem legislatoris est, & contra eius verba & perniciosa est doctrina, quia sic sternetur fraudibus via, & sub hoc velamine corrumpentur muneribus iudices, nam quid non emollit, & euincit largitio munerum? Et quia quando lex nō distinguit, nec nos distinguere debemus. Si ergo lex absolute & sine distinctione interdicit eis, ac sine distinctione iurant se non accepturos munera, ergo non possunt ea accipere vt liberius iudicent, quia vnusquisque tenetur libere diligenterque pro posse suum officium exercere, litigantesque pro virili iudices quam citius commode poterunt tenentur expedire, suo ordine iudicatio causas expediendo. Et deinde patet, quia si in syndicatū hanc exceptionem opponerent iudices accusati de acceptance munerum, scilicet quod vt liberius iudicarent, sibi munera data fuissent: etiam si hanc exceptionem probassent cum donatoribus munerum: profecto damnarentur. Facessat ergo quia digna est vt ab omnibus expodatur ista illicita & licentiosa accipiendi munera iudicibus concessa libertas. Nam nullus alius assertor illius reperiretur nisi nimis audax.

*Vide pro
lexos titu-
los iur. Pō
tificij de sy
monia &
Vloria
Relect. eo.
111.*

¶ Porro licet Mercatus in suo libro de cōtractibus re-
sus fuit dicere quod licet non possint tabelliones aliquid
accipere ultra stipendium taxatum, tamen quod quando
importunis precibus inducuntur ad noctes ducendas in-
somnia & somnes ad quod nō tenebātur, plus solito debitoque co-
guntur laborare, quo celerius debito tempore, trās sum-
ptum ex originali processu transferentes tradant expedi-
tū parti, possunt pro hoc extraordinario labore subeunda
aliquid extraordinarij stipendij plus accipere, non tamen
hoc dictum tam irrationabile videtur, quia anxius & ex-
traordinarius labor assumitur per quem tabellio maciem
contrahit & suo defraudat genio, ideo quod aliquid plus
tunc accipiat licet ei, sed non loco strenarum, post ob-
tentam victoriam litis à parte, vt etiam concedit Mercat-
us licet accipere, quia istæ strenæ sunt munera, & tabel-
lio absolute, & indistincte per legē munera accipere pro-
hibetur, nisi aliquis inficiari velit strenas non esse mune-
ra, de quo parum curo. ¶ At iudicibus vt facilius & libe-
rius iudicent posse dari, ab ipsiſque accipi munera licen-
tiosa doctrina & res est. Et quia sine isto anxio extraor-
dinarioque labore potest liberius & facilius iudex causam
expedire, & quia res est insolita, nec lex eam permitteret,
quia incapaces eos ad hæc munera accipienda facit iura-
mento accepto ab eis.

¶ Ad confirmationem de teste, facilis est responsio,
quia licet pro labore accidentario, scilicet iuramentis pos-
sit aliquid accipere testis, tamen pro ipsa testificatione
veritatis: nihil potest accipere: quanto gratis testificari
tenetur secundum Cordubam. Sic neque iudex pro sen-
tentia & iudicio: eo quod gratis munus & officium de se
exhibere tenetur. Neque valet consequentia hæc, etiam
modi facilior, & liberalior expeditio, qua partem sibi al-
quid donatē expedit iudex, est opus supererogationis: ergo
licet pro eo aliquid accipere: sicut non valet, opus su-
pererogationis est orare pro aliquo: quando pro eo non
teneor orare ex præcepto: ergo si oro pro eo, pro ipsius
promptiori deuotione adorandum licet aliquid accipere.
Ita neque pro faciliore expeditioe causæ, quia etiam
hic lex absolute mandans non accipi aliquid prohibet
& pro hoc aliquid iudices accipere sub iuramento pro-
piti

per rationes ante dictas. Neque id quod adduxit de episcopo exemplū simile omnino est, quia officiales iustitiae iuramento & conuentione deuinciuntur ad non accipienda munera per legem humanam non sic episcopus. Secundo forsitan falsum est quod episcopus possit accipere sibi datum ut faueat digniori liberius. Nam & id scandalum aptum est generare, quia fauere digniori liberius, vel minus libere, minus prompte, vel magis prompte non mutat speciem: sicut nec magis & minus intense intra eandem speciem caloris. Vnde ut symonia est accipere episcopum aliquid ut faueat in electione digniorum, ita uideretur symonia ut liberius illi faueat, pecuniam & premium accipere.

¶ Hinc ex supradictis inferitur etiam sacerdotes quia ratione officij, & reddituum ecclesiasticorum tenentur alias gratis administrare sacramenta, si pro administratione sacramentorum ultra laudabilem consuetudinē, & ultra alium dari, gratis aliquid receperint ad restitutionem sic accepti sunt obnoxij^f ut uerbi gratia quando datur eis elemosyna plus solita ad redimendam suam vexationem à parochianis: unde sibi caueant curati Indorum, & qui liberius confessiones offerentium pecunias illis, quam non offerentium audiunt: cum tenentur ex officio quamuis Diuus Tho. in quodlibeto ait quod quando quis ex officio prædicare nõ tenetur: neque prædicatio est summe necessaria, nolle prædicatorem prædicare: nisi ubi abundantior sibi elemosyna gratis datur non est symonia: sed debet cauari scādalum, accedit Sotus de iustitia & iur.

¶ Hic de acceptis, & donatis ob turpem causam an sint restituenda nobis differendum erat, nisi tam copiose de hac materia disertum à nobis fuisset sigillatim, ubi de dato pro peccato patrandò contra iustitiam, & de dato pro abstinendo à peccato contra iustitiam, ut ab homicidio, vel à peccato nõ contra iustitiam, ut à fornicando, abunde diximus.

¶ Et quamuis frater Iosephus in suis floribus in materia de donatione teneat acceptum pro abstinendo ab opere illicito, id est ab homicidio ut ipse exemplificat forte restituendum: sed iam diximus ex mente Nauarri & Soti

f *Constat*
ex *can. nõ*
sanat. 14
q. 5.

Sori licet pro sic donato in foro exteriori admittatur repetitio, tamen ante repetitionem factam in iudicio, extra ex consensu interpretatio donantis posse licite tineri contra Iosephum, præsertim quando in solâ gratiam donantis, secundum Cordubam ab homicidio, vel illicito opere id accipiens abstinuit. Bene tamen verum est, quod causa vel condicione turpi nondum impletam si datum sit verbi gratia aliquid mulieri ut præstet consensu copulæ secundum Metinam, Cordubam, Navarum est restituendum, quia oportet rescindere istum contractum. Quia secundum Isidorum in male promissis rescindenda est fides. At flagitio iam commisso promittent pro illo pecuniam eam sic promissam ante, soluere tenetur nisi secundum Victoriam, & Sotum prodiga facta fuerit promissio, quia tunc ex eo quod prodiga fuit, contra bonos mores fuit. Quare in eo quo excessit & prodiga fuit, etiam iuramento firmata non obligat, quia iuramentum non obligat contra bonos mores. ¶ Sed accipiens pecuniam pro flagitio committendo, quod iam sic inductus per pecuniam commisit, teneatur restituere abûde disputauimus supra: nec oportet hic inculcare ad proprium fontem lectorem remittere.

Q. 1. ¶ Iam tãdem ne aliquid intetatum relinquamus querere libet hic: an pro iniuriæ remissione liceat quicquam accipere. Et quidem si loquamur de remissione spirituales & ex corde, qua Deus iubet nos remittere offensas: de quibus in oratione dominicâ dicimus, sicut & nos dimittimus debitoribus: sic symonia esset pro ista remissione iniuriæ & reconciliacione cum proximo offensore aliquis accipere, quia sicut Deus cum sit à nobis offensus, gratis nos sibi reconciliat, ita nos sic gratis parentes exhibere hos debemus fratribus offensoribus.

¶ Si loquamur autem de actione iniuriarû: pro quibus *Liquet* in foro exteriori satisfactionem nobis fieri ex postulat *ex c. m. si* possumus bono, iustoq; sine, secus malivolentia, & odium *quis cõtra* ab hac actione bene pro pecunia recedere possumus *et us. dist.* quia læsus damna sibi illata in persona, fama, & fortiori *quadrate* remittere non tenetur, licet teneatur deponere odium *simam, & ex* vindictæ satiantis animum: argumentum autem quod *gl. ibid.* talem animum non deposuerit est: si gaudet, quo ab *uerlati*

versario (vt faciet læsus animum) similis iniuria inferatur.

¶ At muliercula an blanditijs siquid extorsit ab amasio teneatur restituere diximus supra moderationē ex mente & doctrina diui Thomæ ponentes circa sententiā Caietani condēnantis talem mulierculam ad sic accepti restitutionem: etiam si nulla intercesserit fraus, vel mendacium: Cuius sententiam Nauarrus, & alij, vt supradiximus reprobant: sed ego solum, & eatenus eam approbavi quatenus preces, & blanditiæ nimis exorbitantes fuerunt, & importunæ nimis & efficaces ad excantandum amasium. Nam si preces importunæ sunt quibus quasi per molestiam infectur in firmus in testamento ad donandum alteri potius quam pupillæ, cui pro dote statuerat legare, & legauerat, & quia aueritur in firmus à sua libertate, serupulo restitutionis non carēt tales preces. Ergo neq; serupulo restitutionis carebit si muliercula adeo amasio perga: esse molesta, vt in firmum amore transuertat quasi molestia impulsam animum ad sibi excessiua donandum, quæ alias agre fert donasse. Propter hanc & alias efficaciores rationes, quas contra Nauarrum ex doctrina Diui Thomæ decerptas adduximus, sententiam Caietani moderantes non duximus eam esse omnino respuen sam supra cum de hoc meminimus.

Q. 2.

¶ De promissionibus, stipulationibus, & pactis, & an simplex promissio obliget ad mortale.

CAP. XXX.

PORRO postquam de donationibus pro captu nostro peregrimus de promissionibus aliquid attingere hic merito à nobis exposcitur. ¶ Atque vt distinctius procedamus præmittenda est distinctio inter promissionem, stipulationem, & pactum. ¶ Dicitur ergo quod pactum est ex vtraque parte obligatio. ¶ At stipulatio est promissio ad instauriam seu ad petitionem alterius partis. At pollicitatio est simplex promissio, sic Syluest. verbo, Pactum.

¶ His suppositis queritur de obligatione promissionis an obliget in conscientia. Respondetur, igitur per conclusiones

Q. 1.